

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

АНАЛІЗ ВИКОНАВСЬКИХ СТИЛІВ

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Музичне мистецтво”
Спеціалізація “Фортепіано”

Київ – 2006

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

АНАЛІЗ ВИКОНАВСЬКИХ СТИЛІВ

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Музичне мистецтво”

Спеціалізація
“Фортепіано”

Київ 2006

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

АНАЛІЗ ВИКОНАВСЬКИХ СТИЛІВ

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації. – Київ: “Фірма “ІНКОС”, 2006. – 40 ст.

Обсяг курсу

Всього – 54 год.

Практичних – 34 год.

Самостійних – 20 год.

Укладачі:	Ю. М. Хайкова, К. М. Сергєєва – викладачі Херсонського музичного училища
Рецензенти:	О. В. Яцков – декан Сімферопольського факультету Донецької державної музичної академії ім. С. С. Прокоф'єва, доцент, заслужений діяч мистецтв України Д. Б. Резнік – викладач-методист Одеського училища мистецтв і культури ім. К. Ф. Данькевича Н. А. Костянтинова – викладач Сімферопольського музичного училища ім. П. І. Чайковського
Відповідальний за випуск	А. І. Ткаченко
Редактор	Л. М. Трачук

- © Хайкова Ю. М., Сергєєва К. М., 2006
- © Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв, 2006

Пояснювальна записка

Навчальна програма з “Аналізу виконавських стилів” із спеціалізації “Фортепіано” призначена для вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації.

Дисципліна “Аналіз виконавських стилів” відповідно до навчального плану відноситься до комплексу дисциплін професійно-практичної підготовки.

Разом зі “Спеціальним класом”, “Методико-виконавським аналізом педагогічного репертуару” та іншими вона забезпечує підготовку молодшого спеціаліста з кваліфікації “Викладач”, “Концертмейстер”, “Артист ансамблю”.

Програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста і відповідає державним стандартам вищої освіти.

Дисципліна включає 1 кредит, що складає 54 години, з них практичних – 34 години, самостійних – 20 годин.

Програма розрахована на вивчення дисципліни протягом I семестру. Заняття практичні та самостійні.

Форми підсумкового контролю визначаються навчальним планом.

Методичні рекомендації.

Дисципліна “Аналіз виконавських стилів” ґрунтується на базі курсу історії фортепіанного мистецтва. Цей курс було розроблено видатними музикознавцями, радянськими педагогами. Дисципліна розглядається як складова частина музично-теоретичного комплексу. Тому теми, що вивчались раніше в курсі методики та музичної літератури, використовуються тут у відповідному обсязі. Майбутнім молодим спеціалістам необхідні ці знання для використання їх у практичній роботі.

Програма курсу надає викладачу необхідні дані для підготовки та проведення занять по кожній темі. Після назви теми надаються основні напрямки лекції, або деякі тези по змісту. При використанні різних форм роботи треба спиратися на знання студентів, які отримані раніше із основних музично-теоретичних курсів.

Питання з історії та традицій виконання педагог може викладати, використовуючи грамзаписи. Список їх додається до кожної теми.

Навчальний заклад має право вносити обґрунтовані зміни до послідовності викладання навчального матеріалу і розподілу годин по розділах і темах відповідно до обсягу загального бюджетного часу, відведеного на вивчення навчальної дисципліни.

Методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів

Для практичного використання отриманих знань надаються завдання для самостійної теоретичної та практичної роботи. Формами перевірки знань можуть бути письмові контрольні роботи, реферати, доповіді та виконання твору відповідного стилю з аналізом його особливостей.

Програмою передбачені окремі питання для самостійного опрацювання студентами, які додаються до більшості тем. Передбачено також перелік допоміжної літератури для більш творчого осмислення положень програми.

Обсяг годин на самостійну роботу передбачений навчальним планом та робочою програмою дисципліни.

Завдання для самостійного вивчення включають підготовку рефератів з питань музичного виконавства або розширене опрацювання навчального матеріалу, додаткової методичної літератури. Програмою передбачений окремий розділ, присвячений підготовці самостійних питань та контрольні запитання з цих питань. (Див. Додаток)

Перелік можливих тем для рефератів подається в кінці програми. (Див. Додаток).

По кожній темі надається список літератури.

Форми контролю та критерії оцінювання знань студентів

Наприкінці семестру (VIII) проводиться залік, до якого треба підготувати реферат на запропоновану тему (до тем 21–23 програми) та захистити його. Оцінюються як ґрунтовність та ступінь розкриття теми реферату, так і вміння подати інформацію.

Завданнями для поточного контролю знань студентів можуть бути:

- а) самостійна підготовка по одному з питань теми;
- б) порівняльний аналіз інтерпретацій творів з програми.

Відповідно до положення “Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах”, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 02.06.1993 р. № 161, результати складання екзаменів і диференційованих заліків оцінюються за чотирибальною шкалою “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”.

“5” (відмінно) – студент досконало знає дисципліну, окремі теми. Демонструє розуміння стильових особливостей композитора, епохи. Вивчає фортепіанну музику різних епох і напрямків. Добре знає творчу біографію видатних виконавців на клавішних інструментах. Досконало може зробити порівняльний аналіз інтерпретацій одного твору різними виконавцями.

“4” (добре) – студент добре вивчає дисципліну, окремі теми. Демонструє розуміння стильових особливостей композитора, епохи. Вивчає клавірну та фортепіанну музику видатних композиторів різних епох і напрямків. Непогано знає творчу біографію видатних виконавців на фортепіано. Може зробити порівняльний аналіз інтерпретацій одного твору різними виконавцями.

“3” (задовільно) – студент вивчає дисципліну погано. Пропускає заняття. Недостатньо розуміє стильові особливості композитора, епохи. Погано вивчає музику видатних композиторів різних епох і напрямків. Погано знає творчу біографію видатних виконавців на клавішних інструментах. Не вміє зробити порівняльний аналіз інтерпретацій одного твору різними виконавцями.

“2” (незадовільно) – студент вивчає дисципліну погано. Пропускає багато занять. Не розуміє стильові особливості композитора, погано орієнтується в епохах. Погано вивчає клавірну музику видатних композиторів різних епох і напрямків. Не знає творчу біографію видатних виконавців на клавішних інструментах. Не може зробити порівняльний аналіз інтерпретацій одного твору різними виконавцями.

“1” (незадовільно) – студент не вивчає дисципліну. Пропускає багато занять. Не розуміє стильові особливості композитора, погано орієнтується в епохах. Погано вивчає клавірну музику видатних композиторів різних епох і напрямків. Не знає творчу біографію видатних виконавців на клавішних інструментах. Не може зробити порівняльний аналіз інтерпретацій одного твору різними виконавцями.

Орієнтовний тематичний план

№	Назви розділів і тем	Кількість навчальних годин		
		загальн. обсяг	практ. заняття	самот. робота
Тема 1	Введення в курс.	1	1	—
Тема 2	Виникнення клавiру. Еволюція музичних iнструментiв до появи клавiру. Будова клавiрiв.	2	1	1
Тема 3	Клавесинна школа XVII–XVIII ст. Англiйська та французька школи клавiрного виконавства.	2	1	1
Тема 4	Италiйська клавiрна школа Доменiко Скарлатi. Його сонати для клавесину. Редакцiї та iнтерпретацiї.	1	1	—
Тема 5	Новаторство I. С. Баха в клавiрному мистецтвi. Жанри клавiрної музики. Особливостi редакцiй та виконання його клавiрних творiв. Г. Ф. Гендель. Клавiрна творчiсть. Риси стилю.	3	2	1
Тема 6	Раннiй класицизм. Розвиток сонатно-симфонiчного мислення. Виникнення фортепiано.	3	1	2
Тема 7	Й. Гайдн та його роль у становленнi жанру класичної фортепiанної сонати.	1	1	—
Тема 8	В. Моцарт – видатний композитор та виконавець. Iнтерпретацiя творiв Моцарта. Редакцiї фортепiанних сонат. М. Клементi. Його фортепiанна творчiсть та педагогiчні погляди.	3	2	1
Тема 9	Л. Бетховен та нова трактовка фортепiано. Вплив стилю фортепiанної музики Бетховена на розвиток фортепiанного виконавства. Редакцiї та виконання творiв Бетховена.	4	2	2

№	Назви розділів і тем	Кількість навчальних годин		
		загальн. обсяг	практ. заняття	самот. робота
Тема 10	Романтичне фортепiанне мистецтво. Виникнення сольних концертiв. Салонно-вiртуозний напрямок.	2	1	1
Тема 11	Ф. Шуберт – композитор та пiанiст камерного плану. Майстер лiричної мiнiатюри. Сонати Шуберта – першi зразки романтичної фортепiанної сонати. Фортепiанна творчiсть Ф. Мендельсона та К. М. Вебера.	2	1	1
Тема 12	Р. Шуман. Його композиторська та просвiтницька дiяльнiсть. Поради молодим музикантам.	4	2	2
Тема 13	Ф. Шопен – поет фортепiано. Складностi виконання творiв Шопена. Видатнi виконавцi його музики. Педагогiчні погляди Шопена.	4	2	2
Тема 14	Ф. Лiст i розвиток вiртуозних можливостей фортепiано. Його концертна та педагогiчна дiяльнiсть.	2	2	—
Тема 15	Росiйська фортепiанна школа. М. Глiнка. Фортепiанна музика композиторiв “Могутньої кучки”.	2	1	1
Тема 16	П. I. Чайковський. Його фортепiанна творчiсть та виконання його творiв. Конкурс iм. П. Чайковського.	1	1	—
Тема 17	Досягнення росiйської музичної педагогiки. С. В. Рахманiнов – видатний фортепiанний композитор та iнтерпретатор. Жанри творчостi та риси стилю.	2	2	—
Тема 18	Фортепiанна творчiсть А. Скрябiна. Його фiлософськi та естетичнi погляди.	2	2	—

№	Назви розділів і тем	Кількість навчальних годин		
		загал. обсяг	практ. заняття	самост. робота
Тема 19	Фортепіанна музика ХХ століття. К. Дебюссі та М. Равель, А. Шонберг, І. Стравінський. Новагорський фортепіанний стиль та методики: Б. Барток, З. Кодай, К. Орф.	3	2	1
Тема 20	Радянська фортепіанна школа. С. Прокоф'єв та Д. Шостакович.	2	2	—
Тема 21	Видатні зарубіжні виконавці та педагоги ХХ сторіччя.	3	1	2
Тема 22	Видатні радянські виконавці та педагоги.	3	1	2
Тема 23	Українська педагогічна та виконавська школа.	2	2	—
Всього за VIII семестр:		54	34	20

Тема 1. Введення в курс

1. Категорія “стилю” в музичному мистецтві.
2. Радянська піаністична школа.
3. Рівень професійної підготовки.
4. Проблеми репертуару.
5. Можливості аудіовізуальної техніки.
6. Творчі конкурси.

Література:

1. Мильштейн Я. О некоторых тенденциях развития исполнительского искусства. / В сб.: “Мастерство музыканта-исполнителя”. – М.: СК, 1972, № 1.
2. Баренбойм Л. Вопросы фортепианной педагогики и исполнительства. – Л.: Музыка, 1969
3. Рабинович Д. А. Исполнитель и стиль. Вып. 1. – М.: Сов. композитор, 1979

Тема 2. Виникнення клавіру. Еволюція музичних інструментів до появи клавіру. Будова клавірів

1. Еволюція музичних інструментів до появи фортепіано. Органна та лютнева музика.
2. Універсальність музикантів.
3. Клавесин. Клавикорд. Їх устрій та звучність.

Література:

1. Алексеев А. Клавирное искусство.
2. Алексеев А. История фортепианного искусства. Ч.1. – М.: Музыка, 1988.

Дискографія:

1. Франческо ді Мілано. Сюїта для лютні, Канцона і танок.
2. Нігіно. Ричеркар.

Питання для самостійного вивчення:

Старовинні трактати з гри на клавійно-струнних інструментах:

- Джироламо Дірута. Трансильванець.
- Ж. Дені. Трактат про настроювання спінету...
- М. Сен-Ламбер. Клавесинні принципи.

Література:

1. А. Д. Алексеев. Из истории фортепианной педагогики. – К.: Музична Україна, 1974.

Тема 3. Клавесинна школа XVII-XVIII ст. Англійська та французька школи клавірного виконавства

1. Англійське вьорджианальне мистецтво. Дж. Буль, В. Бьорд, О. Гіббонс, Г. Перселл.
2. Французьке клавесинне мистецтво. Стиль “рококо”, естетичні погляди суспільства.
3. Франсуа Куперен. “Великий”. Особливості стилю. Зв’язок з жанрами танців, програмність, особливості фактури, мелізми.
4. Ж. Рамо. Клавірна творчість.

Література:

1. Курковский Г. Об исполнении фортепианной музыки французских клавесинистов / В сб.: “Вопросы фортепианного искусства”. – К.: Музыка, 1983.
2. Алексеев А. История фортепианного искусства. Ч.1. – М.: Музыка, 1988.

Практичні завдання:

Аналіз особливостей стилю французьких клавесиністів по нотах на вибір студентів.

Питання для самостійного вивчення

Педагогічні трактати епохи рококо:

- Ф. Куперен. Мистецтво гри на клавесині;
- Ж. Рамо. Метод пальцевої техніки.

Література:

1. А. Д. Алексеев. Из истории фортепианной педагогики. – К.: Музична Україна, 1974
2. Ф. Куперен. Искусство игры на клавесине. – М.: Музыка, 1973
3. Ж. Ф. Малиньон. Ж. Ф. Рамо. – Л.: Музыка, 1983

Тема 4. Італійська клавірна школа – Доменіко Скарлатті. Його сонати для клавесина. Редакції та інтерпретації

1. Італійська клавірна школа Б. Марчелло, Ф. Дуранте, Д. Скарлатті.
2. Біографічні дані Д. Скарлатті.
3. Композиторська творчість. Створення клавірних сонат як перший зразок художнього етюд.
4. Риси фактури та динаміки.
5. Редакції сонат (К. Черні, Г. Бюлов, А. Гольденвейзер).
6. Виконавські традиції. А. Рубінштейн, А. Єсіпова, А. Мікеланджелі, В. Горовіц.

Література:

1. Курковский Г. Сонаты Скарлатти /В сб. “Вопросы фортепианного исполнительства”. – К.: Музична Україна, 1983.

Дискографія:

1. Д. Скарлатті. 4 сонати у виконанні А. Мікеланджелі.
2. Д. Скарлатті. 4 сонати у виконанні В. Ландовської.
3. Д. Скарлатті. 2 сонати у виконанні В. Горовця.

Тема 5. Новаторство І. С. Баха в клавірному мистецтві.

Жанри клавірної музики. Особливості редакцій та виконання його клавірних творів. Г.-Ф. Гендель. Клавірна творчість. Риси стилю

1. Національні особливості німецької культури.
2. І. С. Бах – виконавець.
3. Музичні образи творів І. С. Баха.
4. Характеристика основних циклів “Нотний зошит А. М. Бах”, Маленькі прелюдії та фуги, 2- та 3-голосні інвенції, Добре темперований клавір, ч. I – 1722 р., ч. II – 1744.
5. Редакції творів І. С. Баха: Г. Бішоф, К. Черні, Ф. Бузоні, Е. Петрі, Б. Барток.
6. Традиції виконання творів Баха: С. Ріхтер, С. Фейнберг, Г. Гульд.

Література:

1. Мильштейн Я. ХТК И. С. Баха и особенности его исполнения. – М., 1967.
2. Швейцер А. И. С. Бах. – М., 1965.

Дискографія:

1. Партита до мінор, у вик. Г. Гульда.
2. ДТК ч.1,2 у вик. С. Ріхтера, С. Фейнберга, Т. Ніколаєвої.

Питання для самостійного вивчення:

Г.-Ф. Гендель – видатний композитор та виконавець на клавірних інструментах. Клавірна творчість. Риси стилю.

Література:

1. Алексеев А. История фортепианного искусства. Ч.1. – М.: Музыка, 1988.
2. Роллан Ромен. Г. Гендель. 2-е изд. – М., 1984

Практичні завдання:

Зробити порівняльну характеристику редакцій триголосних інвенцій І. С. Баха К. Черні та Ф. Бузоні.

Тема 6. Ранній класицизм. Розвиток сонатно-симфонічного мислення. Виникнення фортепіано

1. Нові естетичні принципи в мистецтві епохи класицизму.
2. Розвиток сонатно-симфонічного мислення.
3. Виникнення та вдосконалення фортепіано (1709 р.)
4. Формування та розвиток національних шкіл:
Французька – Е. Мегюль; італійська – В. Галуппі, Д. Чимароза,
П. Д. Парадізі, Дж. Б. Граціолі; німецька – В. Ф. Бах,
І. К. Бах, Ф. Е. Бах.

Література:

1. *Алексеев А.* История фортепианного искусства. – М., 1988.

Питання для самостійного вивчення:

- Мангеймська школа та її вплив на розвиток класицизму. Чеські композитори І. Бенда, Л. Кожелух, Ф. Душек.
- Трактат Ф.–Е.Баха “Досвід про істинне мистецтво гри на клавирі”.

Література:

1. *Алексеев А.* История фортепианного искусства. – М., 1988.
2. *Алексеев А. Д.* Из истории фортепианной педагогики. – К.: Музична Україна, 1974.

Тема 7. Й. Гайдн та його роль у становленні жанру класичної фортепіанної сонати

1. Створення сонатного алегро – видатне досягнення віденських класиків.
2. Характеристика класичної сонатної форми. Нова трактовка інструмента.
3. Сонатна творчість.

Література:

1. *Алексеев А.* История фортепианного искусства. – М., 1988.
2. *Горюхина Н.* Эволюция сонатной формы. – К.: Музична Україна, 1973

Дискографія:

1. Гайдн. Соната соль мінор у виконанні С. Ріхтера.

Тема 8 В. Моцарт – видатний композитор та виконавець. Інтерпретація творів Моцарта. Редакції фортепіанних сонат. М. Клементі. Його фортепіанна творчість та педагогічні погляди

1. Музичні образи та еволюція стилів.
2. Інтерпретація Моцарта.
3. Видатні піаністи-виконавці творів Моцарта: К. Ігумнов, О. Гольденвейзер, Г. Гінзбург, Л. Оборін.

Література:

1. *Алексеев А.* История фортепианного искусства. – М., 1988.
2. *Бадура-Скода П. и Е.* Интерпретация Моцарта. – М., 1972.
3. *Вейс Д.* Возвышенное и земное.

Дискографія:

1. В. Моцарт. Соната № 8 у вик. Г. Гінзбурга.
2. В. Моцарт. Рондо ля мінор, Фантазія ре мінор у вик. Г. Гінзбурга.
3. В. Моцарт. Соната До мажор у вик. В. Горовця.

Питання для самостійного вивчення:

Фортепіанна культура західної Європи в кінці XVIII – першій половині XIX ст. М. Клементі. Його фортепіанна творчість та педагогічні погляди.

Література:

1. *Алексеев А.* История фортепианного искусства. Ч.1. – М.: Музыка, 1988.

Практичні завдання:

Зробити порівняльну характеристику виконання Сонати до мінор В. А. Моцарта Гр. Гінзбургом та Г. Гульдом.

Тема 9. Л. Бетховен та нова трактовка фортепіано. Вплив стилю фортепіанної музики Бетховена на розвиток фортепіанного виконавства. Редакції та виконання творів Бетховена

1. Вплив французької буржуазної революції на культуру.
2. Вдосконалення фортепіано. Віденська і англійська механіки.

3. Розвиток віртуозного “блискучого” стилю гри.
4. Еволюція виконавського стилю Бетховена.
5. Композиторська творчість. Коло образів. Динамізація музики, нове у фактурі. Розробка програмності.
6. Редакції: О. Гольденвейзер, А. Шнабель, К. Мартінсен.
7. Видатні виконавці: А. Шнабель, С. Ріхтер, Е. Гігельс.

Література:

1. *Альшванг Г.* Бетховен. – М.: Музгиз, 1952.
2. *Фішман Н.* Бетховен о фортепианном исполнительстве и педагогике. // В сб.: “Вопросы фортепианной педагогики”, вип. 1.

Дискографія:

1. Л. Бетховен. Соната № 1 у вик. М. Грінберг, А. Шнабеля.
2. Л. Бетховен. 32 варіації домінор у вик. Е. Гігельса.
3. Л. Бетховен. Соната № 7 у вик. С. Ріхтера.

Питання для самостійного вивчення:

Фортепіанні концерти Бетховена – віртуозне змагання соліста і оркестру. Каденції до фортепіанних концертів.

Література:

1. *Друскін М.* Фортепианные концерты Бетховена. – М.: Сов.композитор, 1973.

Практичні завдання:

Зробити порівняльну характеристику редакцій сонат Бетховена А. Шнабеля та О. Гольденвейзера.

Тема 10. Романтичне фортепіанне мистецтво. Виникнення сольних концертів. Салонно-віртуозний напрямок

1. Загальна характеристика епохи Романтизму.
2. Просвітництво. Виникнення нової форми концертної діяльності – сольних концертів.
3. Салонно-віртуозний напрямок: І. Гуммель, І. Крамер, І. Мошелес, С. Тальберг.

Література:

Алексеев А. История фортепианного искусства. – М., 1988.

Питання для самостійного вивчення:

- Дж. Фільд – родоначальник жанру ноктюрна у фортепіанній музиці. Романтичні риси стилю.
- Чеські композитори та піаністи романтичного спрямування: В. Я. Томашек, Я. В. Воржишек.

Література:

1. *Алексеев А.* История фортепианного искусства. – М., 1988.
2. *Николаев А.* Джон Фильд. – М., 1960.

Тема 11. Ф. Шуберт – композитор та піаніст камерного плану. Майстер ліричної мініатюри. Сонати Шуберта – перші зразки романтичної фортепіанної сонати. Фортепіанна творчість Ф. Мендельсона та К.-М. Вебера

1. Нові творчі тенденції у фортепіанній музиці на початку XIX ст.
2. Розвиток ліричного спрямування.
3. Ф. Шуберт. Піаніст камерного плану. Майстер ліричної мініатюри. Сонати Шуберта – перші зразки романтичної фортепіанної сонати.

Література:

1. *Конен В.* Шуберт. 2-е изд. – М., 1959.

Дискографія:

1. Ф. Шуберт. Соната Сі-бемоль мажор у вик. А. Шнабеля.
2. Ф. Шуберт. Три музичні моменти у вик. С. Ріхтера.

Питання для самостійного вивчення:

- Ф. Мендельсон – камерні фортепіанні твори (особливості образності та стилю), віртуозні твори (нове у фактурі романтичних концертів).
- К. М. Вебер – фантастичність образів та віртуозне фортепіанне письмо.

Література:

1. *Алексеев А.* История фортепианного искусства. – М.: 1988
2. *Мейтх Е. Ф.* Мендельсон. – Л.: Музыка, 1973
3. *Кенигсберг А. К.-М. Вебер.* – Л.: Музыка, 1981

Тема 12. Р. Шуман. Його композиторська та просвітницька діяльність. Поради молодим музикантам

1. Погляди на фортепіанне мистецтво.
2. Виховання музиканта.
3. Програмні і варіаційні цикли.
4. Інтерпретація творів Шумана. С. Рахманінов, С. Ріхтер, Я. Фліер.

Література:

1. *Житомирский Д.* Роберт Шуман. Очерк жизни и творчества. – М., 1964
2. *Р. Шуман.* О музыке и музыкантах, т.1,2. М., 1975, 1977.

Дискографія:

1. Р. Шуман. “Карнавал” у вик. С. Рахманінова.
2. Р. Шуман. Фантазія До мажор у вик. С. Ріхтера і Я. Флієра.

Питання для самостійного вивчення:

- Шуман – музичний критик. Проблема виховання музичного смаку, підтримка талантів.
- Педагогічні погляди Шумана. Поради молодим музикантам.

Література:

1. *Р. Шуман.* О музыке и музыкантах. //Сб. статей под ред. Д. В. Житомирского. – М.: Музыка, 1979

Тема 13. Ф. Шопен – поет фортепіано.

Складності виконання творів Шопена. Видатні виконавці його музики. Педагогічні погляди Шопена

1. Виконавський шлях. Мистецтво *rubato*.
2. Редакції творів Ф. Шопена: І. Падеревський, Л. Оборін.
3. Традиції виконання: С. Рахманінов, А. Корто, Г. Нейгауз, В. Софроніцький.
4. Міжнародні конкурси ім. Шопена у Варшаві.

Література:

1. *Бэлза И.* Шопен. – М.: Музыка, 1991
2. *Лист Ф.* Шопен. – М., 1956.
3. *Шопен.* // Статьи и исследования советских музыковедов. – М., 1960.

Дискографія:

1. Ф. Шопен. Балада Фа мажор у вик. А. Корто, С. Ріхтера.
2. Ф. Шопен. Етюд у вик. Е. Вірсаладзе.
3. Ф. Шопен. 24 Прелюдії у вик. М. Луганського.

Питання для самостійного вивчення:

Педагогічні погляди Шопена та особливості його методики.

Література:

1. *Мильштейн Я.* Советы Шопена пианистам. – М.: Музыка, 1967

Тема 14. Ф. Ліст та розвиток віртуозних можливостей фортепіано. Його концертна та педагогічна діяльність

1. Естетичні погляди Ліста. Просвітницька діяльність.
2. Концертна діяльність.
3. Особливості стилю, фактури, агогіки.
4. Педагогічне мистецтво.

Література:

1. *Будяковский А.* Пианистическая деятельность Листа. – Л.: Музыка. 1986
2. *Мильштейн Я.* Лист, т.1. – М., 1956.
3. *Рабинович М.* Исполнитель и стиль. // Сб. статей. – М., 1964.

Дискографія:

1. Ф. Ліст. Кампанелла у вик. Є. Кісіна.
2. Ф. Ліст. Мефісто-вальс у вик. М. Плетньова.
3. Ф. Ліст. Рапсодія № 6 у вик. Д. Циффри.
4. Дж. Верді – Ф. Ліст. Парафраз на теми з опери “Ріголетто” у вик. Є. Кісіна.

Практичні завдання:

Проаналізувати фактуру фортепіанних творів Ліста (на вибір) з метою виявлення нововведень (перерозподіл рук, оркестральність, нові віртуозні прийоми, регістрові контрасти тощо).

**Тема 15. Російська фортепіанна школа. М. Глінка.
Фортепіанна музика композиторів “Могутньої кучки”**

1. Перший етап російського фортепіанного мистецтва. Діяльність іноземних педагогів: І. Прач, Д. Фільд, Н. Гесслер.
2. М. Глінка (1804–1857). Самобутність фортепіанного стилю.
3. Розквіт національної школи у II пол. XIX ст. РМО та консерваторії. А. Рубінштейн, М. Рубінштейн, М. Балакірев, М. Мусоргський.

Література:

1. *Алексеев А.* Русская фортепианная музыка. – М., 1963.

Дискографія:

1. М. Глінка – М. Балакірев. “Жайворонок” у вик. Є. Кісіна.
2. М. Мусоргський. “Картинки з виставки” у вик. С. Рахманінова, С. Тарасова.

Питання для самостійного вивчення:

- Фортепіанна творчість композиторів “Могутньої кучки”:
М. Римський-Корсаков, Ц. Кюї, А. Бородін.

Література:

1. *Алексеев А.* Русская фортепианная музыка. – М., 1963.
2. *Кунин И. Н. А.* Римский-Корсаков. – М.: Сов. композитор, 1974
3. *Смирнов М.* Русская фортепианная музыка. Черты своеобразия. – М.: Музыка, 1983.
4. *Смирнов М.* Фортепианные произведения композиторов “Могучей кучки”. – М.: Музыка, 1971.

Тема 16. П. Чайковський. Його фортепіанна творчість та виконання його творів. Конкурс ім. П. Чайковського

1. Фортепіанна творчість П. Чайковського.
2. Виконання його творів.
3. Інформація про міжнародні конкурси ім. П. Чайковського.

Література:

1. *Алексеев А.* Русская фортепианная музыка. – М., 1963.
2. *Музыканты соревнуются.* // Сб. статей. – М.: Сов. композитор, 1975
3. *П. Чайковский.* О музыке, о жизни, о себе. – Л.: Музыка, 1976

Дискографія:

1. П. Чайковський. “Пори року” у вик. М. Плетньова.
2. П. Чайковський. Перший концерт для ф-но з оркестром у вик. В. Клайберна.

**Тема 17. Досягнення російської музичної педагогіки.
С. В. Рахманінов – видатний фортепіанний композитор та інтерпретатор. Жанри творчості та риси стилю**

1. Досягнення російської музичної педагогіки В. Сафонов, А. Єсіпова, І. Зверев, К. Ігумнов, Б. Гольденвейзер, Л. Ніколаєв.
2. Виконавський шлях С. Рахманінова.
3. Фортепіанна творчість С. Рахманінова.
4. Традиції виконання творів С. Рахманінова.

Література:

1. *Алексеев А.* Советская фортепианная музыка 1917–1945 гг. – М.: Музыка, 1974.
2. *Брянцева В.* Фортепианные пьесы Рахманинова. – М.: Музыка, 1966
3. *Курковский Г.* Рахманинов – піаніст-виконавець. // У зб.: Питання фортепіанного виконавства – К., 1983.

Дискографія:

1. У виконанні С. Рахманінова: Ф. Шопен. Соната сі-бемоль мінор.
2. С. Рахманінов. Концерт № 3 у вик. Г. Соколова.

**Тема 18. Фортепіанна творчість А. Скрябіна (1872–1915).
Його філософські та естетичні погляди**

1. Філософські та естетичні погляди Скрябіна.
2. Еволюція творчості та розвиток фортепіанного стилю.
3. Основні виконавські засоби Скрябіна-піаніста (пластика ритму, динаміка, педаль, тембри).
4. Традиції інтерпретації творів Скрябіна (С. Нейгауз, С. Ріхтер, В. Софроніцький).

Література:

1. *Дельсон В.* Скрябин. – М.: Музыка, 1971.

2. *Николаева А.* Особенности фортепианного стиля А. Н. Скрябина. – М.: Советский композитор, 1983.
3. *Курковський Г.* Традиції виконання фортепіанних творів Скрябіна. //У зб.: Питання фортепіанного виконавства. – К., 1983.

Дискографія:

1. А. Скрябін. 12 прелюдій ор. 11 у вик. В. Софроничького, Г. Нейгауза.
2. А. Скрябін. Вибрані етюди у вик. С. Ріхтера, В. Софроничького.

Тема 19. Фортепіанна музика ХХ століття.

К. Дебюссі, М. Равель, А. Шонберг, І. Стравінський.

Новаторський фортепіанний стиль та методики: Б. Барток, З. Кодай, К. Орф

1. Основні напрямки: імпресіонізм, експресіонізм.
2. Творчість М. Равеля та К. Дебюссі.
3. Виконавці творів М. Равеля та К. Дебюссі.
4. Композиції серійного та алеаторичного стилю. А. Шонберг, І. Стравінський.

Література:

1. *Гаккель Л.* Фортепианная музыка XX ст. – М.-Л., 1976.
2. *Лонг М.* За роялем с Дебюсси. – М.: Сов композитор, 1985
3. *Мартынов А.* Очерки о зарубежной музыке XX века. – М.: Музгиз, 1970.
4. *Ступель А. М.* Равель. – Л.: Музыка, 1975

Дискографія:

1. М. Равель. Сонатина у вик. В. Гізекінга.
2. К. Дебюссі. “Дитячий куточок” у вик. А. Мікеланджелі.
3. М. Равель. “Образи” у вик. В. Гізекінга.

Питання для самостійного вивчення:

Національні школи. Новаторський фортепіанний стиль та методики: Б. Барток, З. Кодай, К. Орф та його “Шульверк.”

Література:

1. *Кодай З.* Избранные статьи. – М.: Сов. Композитор, 1982
2. *Элементарное музыкальное воспитание по системе Карла Орфа.* – М.: Сов. Композитор, 1978

Тема 20. Радянська фортепіанна музика.

С. Прокоф'єв та Д. Шостакович

1. Характеристика фортепіанного стилю Прокоф'єва.
2. Тенденції виконання творів Прокоф'єва. В. Софроничький, Е. Гілельс, С. Ріхтер.
3. Традиційне та нове в творчості Д. Шостаковича.
4. Особливості фортепіанного стилю Д. Шостаковича ор. 87 Прелюдії та фуги.

Література:

1. *Гаккель Л.* Фортепианное творчество С. Прокофьева. – М.: 1960.
2. *Дельсон В.* Фортепианное творчество Шостаковича. – М.: Сов. композитор, 1971.
3. *Должанский А.* 24 прелюдии и фуги Д. Шостаковича. – Л.: Сов. композитор, 1970.
4. *Кремлев Ю.* Эстетические взгляды С. С. Прокофьева. – М.-Л.: Музыка, 1966

Дискографія:

1. С. Прокоф'єв. Концерт для ф-но з орк. № 1 у вик. А. Гаврилова.
2. С. Прокоф'єв. “Наваждение” у вик. С. Ріхтера.
3. Д. Шостакович. 24 прелюдії та фуги, ор. 87 у вик. Т. Ніколаєвої.
4. Д. Шостакович. Концерт № 1 у вик. автора.

Тема 21. Видатні зарубіжні виконавці та педагоги ХХ сторіччя

1. Ф. Бузони – виконавський шлях, естетичні погляди, статті, редакції.
2. І. Гофман – представник психотехнічного спрямування.
3. А. Корто – виконавець творів Шопена, Шумана, імпресіоністів.
4. Творчі портрети А. Мікеланджелі, Г. Гульда.

Література:

1. *Коган Г. Ф.* Бузони. – М., 1971.
2. *Гофман И.* Ответы на вопросы о фортепианной игре.
3. *Корто А.* Курс интерпретации. – М., 1965.
4. *Корто А.* О фортепианном искусстве. – М.: Музыка, 1965.
5. *Коган Г.* Вопросы пианизма. // Избр. статьи. – М.: Сов. композитор, 1968.
6. *Курковський Г.* Виконавець і слухач. //У зб.: Питання фортепіанного виконавства – К., 1983.

Питання для самостійного вивчення:

- Артур Рубінштейн – піаніст романтичного спрямування.
- Володимир Горовіц – життя та творчість. В. Горовіц та Україна, конкурс його імені.
- Артур Шнабель – видатний інтерпретатор німецьких класиків (Бетховен, Шуберт).

Література:

1. Коган Г. Вопросы пианизма. // Избр. статьи. – М.: Сов. композитор, 1968.
2. Смирнова М. Артур Шнабель. – Л.: Музыка, 1979.
3. Хентова С. Артур Рубинштейн. – М.: Сов. композитор, 1971.
4. 100 великих музыкантов. – М.: Вече, 2004.

Тема 22. Видатні радянські виконавці та педагоги

1. К. М. Ігумнов. Просвітницький напрямок діяльності.
2. О. Гольденвейзер та його педагогічні принципи.
3. Г. Нейгауз. Естетичні погляди та виконавська діяльність.
4. Творчі портрети: С. Ріхтера, Е. Гілляса, Л. Оборіна, Я. Флієра.

Література:

1. Мастера советской пианистической школы. // Очерки под ред. А. Николаева. – М., 1961.
2. Мильштейн Я. К. Н. Игумнов. – М., 1975.
3. Рабинович Д. Портреты пианистов. – М., 1962.
4. Дельсон В. Г. Нейгауз. – М.: Музыка, 1963.

Питання для самостійного вивчення:

- Гр. Гінзбург – виконавська та педагогічна діяльність.
- С. Нейгауз – особливості виконавського стилю.
- М. В. Юдіна – філософські та естетичні погляди.
- Яков Зак та його виконавська і педагогічна спадщина.

Література:

1. Григорий Гинзбург. Стаття. Воспоминания. Материалы. – М.: Сов. композитор, 1984.
2. Юдина М. В. Стаття. Воспоминания. Материалы. – М.: Сов. композитор, 1978.

3. Станислав Нейгауз. Воспоминания. Письма. Материалы. – М.: Сов. композитор, 1988.
4. Яков Зак. Стаття. Материалы. Воспоминания. – М.: Сов. композитор, 1980.

Тема 23. Українська педагогічна та виконавська школа

1. Створення перших професійних музичних закладів в Україні.
2. Лисенко М. В. – піаніст (1842–1912).
3. Російсько-українські музичні зв'язки. В. В. Пухальський, Г. Н. Беклемішев. Український період. Ф. М. Блумендель та Г. Нейгауз.
4. Сучасна професійна виконавська педагогічна школа в Україні. Традиції та новаторство.

Література:

1. Баренбойм Л. Фортепианно-педагогические принципы Ф. М. Блумендельда. – Музыка, 1974.
2. Курковський Г. Лисенко – піаніст-виконавець. – К.: Музична Україна, 1973.
3. Курковський Г. В. В. Пухальський та Г. М. Беклемішев. // У зб.: Питання фортепианного виконавства – К., 1983.
4. Олейник О. Первый украинский фортепианный педагогический репертуар. // У зб.: Українське музикознавство. – М., 1973.
5. Хурсина Ж. Роль Г. Нейгауза в становлении украинской пианистической школы. // В сб.: Вопросы фортепианной педагогики и исполнительства. – К., 1981.

ДОДАТОК:

Теми рефератів для самостійної роботи студентів

1. Соціально-історичні передумови виникнення і розвитку великої форми.
2. Р. Шуман. Домашні і життєві правила музиканта.
3. Особливості піанізму Ф. Ліста.
4. Антон і Микола Рубінштейни та Російське Музичне Товариство.
5. Ф. Бузоні – виконавський шлях, естетичні погляди, статті, редакції.
6. І. Гофман – представник психотехнічного спрямування.
7. А. Корто – виконавець творів Шопена, Шумана, імпресіоністів.
8. Творчі портрети А. Мікеланджелі, Г. Гульда.
9. Артур Рубінштейн – піаніст романтичного спрямування.
10. Володимир Горовіц – життя і творчість. В. Горовіц та Україна, конкурс його імені.
11. Артур Шнабель – видатний інтерпретатор німецьких класиків (Бетховен, Шуберт).
12. К. М. Ігумнов. Просвітницький напрямок діяльності.
13. О. Гольденвейзер та його педагогічні принципи.
14. Г. Нейгауз. Естетичні погляди та виконавська діяльність.
15. Творчі портрети: С. Ріхтера, Е. Гільса, Л. Оборіна, Я. Флієра.
16. С. Рахманінов – геній піанізму.
17. Філософські та естетичні погляди А. Скрябіна.
18. С. Прокоф'єв – піаніст-новатор, виконавець власних творів.
19. Гр. Гінзбург – виконавська та педагогічна діяльність.
20. С. Нейгауз – особливості виконавського стилю.
21. М. В. Юдіна – філософські та естетичні погляди.
22. Яков Зак та його виконавська та педагогічна спадщина.

Методичні рекомендації для самостійної роботи.

Тема 2. Виникнення клавіру. Еволюція музичних інструментів до появи клавіру. Будова клавірів

Питання для самостійного вивчення:

Старовинні трактати з гри на клавійно-струнних інструментах:

- Джироламо Дірута. Трансильванець.
- Ж. Дені. Трактат про настроювання спінета і порівняння його звучання з вокальною музикою.
- М. Сен-Ламбер. Клавесинні принципи.

Література:

1. А. Д. Алексеев. Из истории фортепианной педагогики. – К.: Музична Україна, 1974.

Питання для перевірки знань:

1. В якій формі написаний трактат Дж. Дірути?
2. Гра на яких інструментах цікавить Трансильванця?
3. Для чого Дірута пропонує використовувати прикраси?
4. Що нового у клавірну методику вніс трактат Ж. Дені?
5. Які поради викладачам є в трактаті М. Сен-Ламбера?
6. В чому різниця між сучасними методиками та порадами старовинних авторів?

Тема 3. Клавесинна школа XVII–XVIII ст. Англійська та французька школи клавірного виконавства

Питання для самостійного вивчення:

Педагогічні трактати епохи рококо:

- Ф. Куперен. Мистецтво гри на клавесині.
- Рамо. Метод пальцевої техніки.

Література:

1. Алексеев А. Д. Из истории фортепианной педагогики. – К., Музична Україна, 1974
2. Куперен Ф. Искусство игры на клавесине. – М.: Музыка, 1973
3. Малиньон Ж. Ф. Ж.Ф.Рамо. – Л.: Музыка, 1983

Питання для перевірки знань:

- Які методичні рекомендації Куперена є актуальними в наш час?
- За допомогою яких засобів Куперен пропонує досягнути виразності звучання клавесину?
- Розкажіть про технічний розвиток виконавця в “Методі пальцевої техніки” Рамо.

Тема 5. Новаторство І. С. Баха в клавірному мистецтві. Жанри клавірної музики. Особливості редакцій та виконання його клавірних творів. Г.–Ф. Гендель. Клавірна творчість. Риси стилю

Питання для самостійного вивчення:

Г.–Ф. Гендель – видатний композитор та виконавець на клавірних інструментах. Клавірна творчість. Риси стилю.

План відповіді:

1. Жанри органної та клавірної творчості Г. – Ф. Генделя.
2. Риси клавірного стилю.
3. Г.–Ф. Гендель-виконавець.

Література:

1. Алексеев А. История фортепианного искусства. Ч.1. – М.: Музыка, 1988.
2. Алексеев А. Клавирное искусство. – М. – Л., 1952
3. Роллан Рамен. Г. Гендель. 2-е изд. – М., 1984

Питання для перевірки знань:

1. В яких жанрах писав Гендель органні та клавірні твори?
2. Які відмінності у клавірному стилі Баха та Генделя?
3. Яке нове застосування Гендель-виконавець дав органу?
4. Які завдання стоять перед виконавцем клавірних творів Генделя?

Тема 6. Ранній класицизм. Розвиток сонатно-симфонічного мислення. Виникнення фортепіано

Питання для самостійного вивчення:

Мангеймська школа та її вплив на розвиток класицизму. Чеські музиканти І. Бенда, Л. Кожелух, Ф. Душек.

План відповіді:

1. Ідеологія просвітництва та формування сонатно-симфонічного мислення.
2. Риси стилю інструментальних творів чеських музикантів І. Бенди, Л. Кожелуха, Ф. Душека, Я. Дусіка.
3. Жанри творчості І. Бенди, Л. Кожелуха, Ф. Душека, Я. Дусіка.

Питання для перевірки знань:

- Які риси сентименталізму та ідеології просвітництва вплинули на засоби музичної виразності та жанри класичного мистецтва?
- В чому полягають національні особливості чеської професійної музики епохи класицизму?
- В яких жанрах працювали чеські композитори?

Питання для самостійного вивчення:

- Трактат Ф.–Е. Баха “Досвід про істинне мистецтво гри на клавірі”.

План відповіді:

1. Роль трактату К. Ф.–Е. Баха у подальшому розвитку фортепіанної (клавірної) педагогіки.
2. Структура “Досвіду” та зміст частин.
3. Вимоги до виконавця: емоційне втілення змісту твору, вміння імпровізувати, виконання кантілени.
4. Теорія афектів у мистецтві бароко та її відображення в трактаті.

Питання для перевірки знань:

1. Зі скількох частин складається трактат і чому вони присвячені?
2. Які ідеї Ф.–Е. Баха були найбільш прогресивними на той час? Які є і нині актуальними?
3. В чому, на думку Баха, полягає таємниця гарного виконання?
4. Як автор пропонує працювати над виконанням прикрас (манер)?

Література:

1. Алексеев А. История фортепианного искусства. – М.: Музыка, 1988.
2. Алексеев А. Д. Из истории фортепианной педагогики. – К.: Музична Україна, 1974.

**Тема 8. В. Моцарт – видатний композитор та виконавець.
Інтерпретація творів Моцарта. Редакції
фортепіанних сонат. М.Клементі. Його фортепіанна
творчість та педагогічні погляди**

Питання для самостійного вивчення:

Фортепіанна культура західної Європи в кінці XVIII – першій половині XIX ст. М. Клементі. Його фортепіанна творчість та педагогічні погляди.

План відповіді:

1. Нова буржуазна епоха та прикладна роль музичного виконавства.
2. Фортепіано – улюблений інструмент музичних салонів.
3. М. Клементі – родоначальник англійської школи фортепіанного виконавства.
4. Жанри творчості та риси стилю Клементі.
5. Особливості методики Клементі; його учні.

Питання для перевірки знань:

1. У чому полягав негативний вплив “суспільства споживання” на музичне мистецтво?
2. Чому фортепіано стало провідним інструментом епохи?
3. Яка роль сонат Клементі у розвитку жанру сонати?
4. Які вимоги Клементі ставив до своїх учнів та як він розвивав їх віртуозну майстерність?
5. Які з учнів Клементі залишили свій внесок в історії музичного виконавства?

Література:

1. *Алексеев А.* История фортепианного искусства. Ч.1. – М.: Музыка, 1988.

**Тема 9. Л. Бетховен і нова трактовка фортепіано.
Вплив стилю фортепіанної музики Бетховена
на розвиток фортепіанного виконавства.
Редакції та виконання творів Бетховена**

Питання для самостійного вивчення:

- Фортепіанні концерти Бетховена – віртуозне змагання соліста і оркестру. Каденції до фортепіанних концертів.

План відповіді:

1. Л. В. Бетховен – видатний виконавець свого часу.
2. Еволюція стилю Бетховена на прикладі його концертів.
3. Новаторська роль Бетховена у розвитку жанру фортепіанного концерту: симфонізація фактури, оновлення та збагачення змісту та засобів виразності, загострення контрастів та динамізація форми.
4. Зміна ролі каденції. Авторські та інші каденції до концертів Бетховена.
5. Завдання інтерпретатора.

Питання для перевірки знань:

1. Якими рисами характеризували сучасники гру Бетховена?
2. Як змінюється стиль бетховенських концертів протягом його життя?
3. Як у творчості Бетховена відбувається розвиток жанру концерту? В чому полягає його новаторство?
4. У чому зміна ролі каденції в останньому концерті Бетховена? Хто писав каденції до його концертів?
5. Які завдання стоять перед виконавцем концертів Бетховена?

Література:

1. *Друскин М.* Фортепианные концерты Бетховена. – М.: Сов.композитор, 1973.

**Тема 10. Романтичне фортепіанне мистецтво. Виникнення
сольних концертів. Салонно-віртуозний напрямок.**

Питання для самостійного вивчення:

Дж. Фільд – родоначальник жанру ноктюрна у фортепіанній музиці. Романтичні риси стилю.

План відповіді:

1. Новаторство фортепіанного стилю Фільда. Романтизація. Роль педалі.
2. Жанри творчості Фільда. Введення жанру ноктюрна у фортепіанну літературу.
3. Діяльність Дж. Фільда в Росії та його вплив на російську музичну культуру.

Питання для перевірки знань:

1. Які нові можливості педалізації відкрив Дж.Фільд у своїх творах?
2. В яких жанрах працював композитор?
3. Розкажіть про жанр ноктюрна. Ноктюрни для фортепіано ще яких композиторів вам відомі?
4. В чому полягав вплив Дж.Фільда на російську музичну культуру?

Питання для самостійного вивчення:

Чеські композитори та піаністи романтичного спрямування:
В. Я. Томашек, Я. В. Воржишек.

Питання для перевірки знань:

1. У чому полягає національна самобутність творчості чеських композиторів ХІХ ст.?
2. Хто з чеських композиторів був відомим викладачем та працював у Петербурзькій консерваторії?

Література:

1. *Алексеев А.* История фортепианного искусства. – М.: Музыка, 1988.

Тема 11. Ф. Шуберт – композитор та піаніст камерного плану. Майстер ліричної мініатюри. Сонати Шуберта – перші зразки романтичної фортепіанної сонати. Фортепіанна творчість Ф. Мендельсона та К. М. Вебера

Питання для самостійного вивчення:

Ф. Мендельсон – камерні фортепіанні твори (особливості образності та стилю), віртуозні твори (нове у фактурі романтичних концертів).

План відповіді:

1. Виконавська та просвітницька діяльність Мендельсона.
2. Камерні твори Мендельсона: фактура, засоби виразності, круг образів.
3. Концерти та фантазії: “блискучий” фортепіанний стиль, ліризм, становлення наскрізної форми романтичного концерту.
4. Нова трактовка поліфонії.

Питання для перевірки знань:

1. Як Мендельсон сприяв підйому музичної культури Німеччини?
2. Чому “Пісні без слів” були і є такими популярними серед любителів музики?
3. Які риси концертно-віртуозного стилю Мендельсона вплинули на розвиток жанру романтичного фортепіанного концерту?
4. Які завдання стоять перед інтерпретатором творів Мендельсона?

Література:

1. *Алексеев А.* История фортепианного искусства. Ч.1 – М.: Музыка, 1988
2. *Мейлих Е. Ф.* Мендельсон. – Л.: Музыка, 1973
3. *Рубинштейн А. Г.* Лекции по истории фортепианной литературы. – М.: Музыка, 1974

Питання для самостійного вивчення:

К. М. Вебер – фантастичність образів та віртуозне фортепіанне письмо.

План відповіді:

1. Вебер – яскравий представник німецького романтизму. (Фантастика, казковість, “романтика жаху”).
2. Музично-драматичні твори Вебера та їх зв’язок з інструментальною музикою.
3. Нове у фортепіанній фактурі віртуозних творів Вебера.
4. Нове трактування класичних жанрів (“концертштюки”, варіації, сонати).

Питання для перевірки знань:

1. Які риси та образи музично-драматичних творів Вебера вплинули на його інструментальну музику?
2. Який музичний жанр, розроблений Вебером, отримав подальше розповсюдження у фортепіанній літературі?
3. Що нового вніс Вебер у трактовку фортепіано?
4. Які завдання стоять перед виконавцем творів Вебера?

Література:

1. *Алексеев А.* История фортепианного искусства. Ч.1 – М.: Музыка, 1988.
2. *Кенигсберг А. К.*–М. Вебер. – Л., Музыка, 1981.

Тема 12. Р. Шуман. Його композиторська та просвітницька діяльність. Поради молодим музикантам

Питання для самостійного вивчення:

- Шуман – музичний критик. Проблема виховання музичного смаку, підтримка талантів.
- Педагогічні погляди Шумана. Поради молодим музикантам.

План відповіді:

1. Діяльність Шумана – музичного критика. Заснування та редагування Нового музичного журналу. Нова якість музичної критики.
2. Погляди Шумана на музичне мистецтво. Естетичний ідеал митця. Боротьба з філістерством.
3. Поради молодим музикантам – історична та методична цінність праці.

Питання для перевірки знань:

1. Що вирізняло погляди Шумана на музичне мистецтво? Якими були його естетичні смаки?
2. У чому полягав прогресивний вплив Шумана на музичні смаки сучасників?
3. Яким на думку Шумана, повинен бути митець нового типу?
4. В якій праці Шуман висловив свої погляди на музичне виховання?
5. Розвиток якої музичної здібності Шуман вважав найважливішим і чому?
6. Рекомендації Шумана мають методичний чи естетично-виховний характер?
7. Які якості Шуман пропонує розвивати у майбутнього музиканта?

Література:

1. Р. Шуман. О музыке и музыкантах. //Сб. статей под ред. Д. В. Житомирского. – М.: Музыка, 1979

Тема 13. Ф. Шопен – поет фортепіано. Складності виконання творів Шопена. Видатні виконавці його музики. Педагогічні погляди Шопена

Питання для самостійного вивчення:

Педагогічні погляди Шопена та особливості його методики.

План відповіді:

1. Шопен – видатний фортепіанний викладач.
2. Боротьба за виразність виконання. Музика – мистецтво висловлювати свої думки за допомогою мови звуків.
3. Мистецтво *cantabile* на фортепіано. Зв'язок піаністичних прийомів з вокальним мистецтвом. Дихання. Фразування. Виконання легато. Диференціація фактури.
4. Новаторські аплікатурні принципи. Розподіл рук. Ролі пальців, відродження принципів старовинної аплікатури.
5. Новаторство у використанні педалі. Фактурна педаль. Види педалі. Труднощі художньої педалізації.
6. Особливості методики постановки рук. П'ятипальцева позиція. Розвиток індивідуальних особливостей пальців. Вправи та етюди.
7. Репертуар, виховання смаку та кругозору. Загальна музична освіта. Розвиток музичних здібностей.

Питання для перевірки знань:

1. Як Шопен працював над розкриттям змісту музичного твору? Яких якостей він вимагав від виконавця насамперед?
2. Як мистецтво співів на думку Шумана, впливало на виразність фортепіанного виконання? Що спільного є між вокальним та інструментальним виконанням?
3. Як Шопен трактував *tempo rubato* і як виховував відчуття метроритмічної свободи?
4. У чому новаторство Шопена в застосуванні аплікатури?
5. У чому полягає “педальна ідея” Шопена?
6. Як Шопен займався технічною підготовкою своїх учнів? Які вправи він використовував?
7. Який репертуар використовував Шопен в роботі з учнями?

Література:

1. Мильштейн Я. Советы Шопена пианистам. – М.: Музыка, 1967

**Тема 15. Російська фортепіанна школа. М. Глінка.
Фортепіанна музика композиторів “Могутньої кучки”**

Питання для самостійного вивчення:

Фортепіанна творчість композиторів “Могутньої кучки”:
М. Римський-Корсаков, Ц. Кюї, А. Бородин.

План відповіді:

1. Фортепіанний концерт Римського-Корсакова – вперше в історії жанру побудований на пісенній тематиці.
2. Поліфонічні жанри у творчості Римського-Корсакова.
3. Особливості фортепіанного стилю Бородіна. “Маленька сюїта”.
4. Крайні твори для фортепіано Ц. Кюї. Особливості стилю.

Питання для перевірки знань:

1. В яких жанрах працювали композитори?
2. Чим вирізняється фортепіанний концерт Римського-Корсакова?
3. Які особливості стилю Бородіна виявились в його фортепіанних творах?
4. Творчість яких композиторів надихала Ц. Кюї до створення фортепіанної музики?

Література:

1. *Алексеев А.* Русская фортепианная музыка. От истоков до вершин творчества. – М., 1963.
2. *Кунин И.* Римский-Корсаков Н. А. – М.: Сов. композитор, 1974
3. *Смирнов М.* Русская фортепианная музыка. Черты своеобразия. – М.: Музыка, 1983.
4. *Смирнов М.* Фортепианные произведения композиторов “Могучей кучки”. – М.: Музыка, 1971.

**Тема 19. Фортепіанна музика ХХ століття. К. Дебюссі,
М. Равель, А. Шонберг, І. Стравінський.
Новаторський фортепіанний стиль та методики:
Б. Барток, З. Кодай, К. Орф**

Питання для самостійного вивчення:

Національні школи. Новаторський фортепіанний стиль та методики: Б. Барток, З. Кодай, К. Орф та його “Шульверк.”

План та тези відповіді:

1. Національні риси та сучасна музична мова у творчості Б. Бартока.
2. Дитяча музика Бели Бартока – лінеарність мислення, національний колорит, лаконізм та доступність.
3. Особливості фортепіанного стилю Бартока: різноманітна ритміка, своєрідність мелодичного малюнку, ладотональність та гармонія.
4. З. Кодай – композитор, фольклорист, викладач, публіцист.
5. Погляди Кодая на загальну музичну освіту: створення системи музичного виховання, метод релятивної сольмізації, репертуар для дітей.
6. Музика для дітей Карла Орфа. Педагогічні принципи К. Орфа.

Питання для перевірки знань:

1. У чому полягають особливості фортепіанного стилю Бели Бартока?
2. Які твори для дітей написав Барток і яку мету він переслідував при їх створенні?
3. Чому твори Бартока цікаві і дітям, і дорослим виконавцям?
4. Які особливості системи музичного виховання, створеної Золтаном Кодаєм?
5. Що таке “Шульверк” і в чому його завдання?

Література:

1. *Кодай З.* Избранные статьи. – М.: Сов. композитор, 1982
2. *Элементарное музыкальное воспитание по системе Карла Орфа.* – М.: Сов. Композитор, 1978

Тема 21. Видатні зарубіжні виконавці та педагоги ХХ сторіччя

Питання для самостійного вивчення:

- Артур Рубінштейн – піаніст романтичного спрямування.
- Володимир Горовіц – життя і творчість. В. Горовіц та Україна, конкурс його імені.
- Артур Шнабель – видатний інтерпретатор німецьких класиків (Бетховен, Шуберт).

План відповідей (загальний):

1. Життєвий та творчий шлях виконавця.
2. Риси творчої індивідуальності артиста: особливості виконавської манери, репертуарні уподобання, тип піанізму, особливості темпераменту.
3. Педагогічний та публіцистичний доробок (якщо є).

Література:

1. Коган Г. Вопросы пианизма. // Избр. статьи. – М.: Сов. композитор, 1968.
2. Смирнова М. Артур Шнабель. – Л.: Музыка, 1979.
3. Хентова С. Артур Рубинштейн. – М.: Сов. композитор, 1971.
4. 100 великих музыкантов. – М.: Вече, 2004.

Тема 22. Видатні радянські виконавці та педагоги

Питання для самостійного вивчення:

- Гр. Гінзбург – виконавська та педагогічна діяльність.
- С. Нейгауз – особливості виконавського стилю.
- М. В. Юдіна – філософські та естетичні погляди.
- Яков Зак та його виконавська і педагогічна спадщина.

План відповідей (див.тему № 21).

Література:

1. Григорий Гинзбург. Статьи. Воспоминания. Материалы. – М.: Сов. композитор, 1984.
2. М. В. Юдина. Статьи. Воспоминания. Материалы. – М.: Сов. композитор, 1978.
3. Станислав Нейгауз. Воспоминания. Письма. Материалы. – М.: Сов. композитор, 1988.
4. Яков Зак. Статьи. Материалы. Воспоминания. – М.: Сов. композитор, 1980.

Для нотаток

Для нотаток

Навчальне видання

АНАЛІЗ ВИКОНАВСЬКИХ СТИЛІВ

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації.

Укладачі: Ю. М. Хайкова, К. М. Сергеева

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 2,32. Наклад 100 прим.

Видавництво “Фірма“ІНКОС”
14116, м. Київ, вул. Маршала Рибалка, 10/8;
Тел./факс: (044) 206-47-29, 206-47-21
E-mail: inkos@carrier.kiev.ua,
inkos@ln.kiev.ua

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої
продукції № 2006 від 04.11.2004 р.